

Sự gợn kịt của ASEAN được “thả lỏng” trước sự “tấn công” của Trung Quốc đối với những quốc gia ASEAN không liên quan trực tiếp tới tranh chấp vịnh Bắc Bộ đã và đang nhún các khoản viện trợ “không hoàn lại” lên tới Bắc Kinh.

Trung Quốc hay Mỹ sẽ giành chiến thắng trong “hiệp đấu” tranh giành ảnh hưởng trong Hiệp hội ASEAN gần đây vịnh Bắc Bộ? Tuyên bố chung của 10 nước thành viên ASEAN tại Hội nghị thường niên ASEAN ở Lào vừa qua đã không đưa ra phán quyết hồi tháng 7/2016 của Tòa Trọng tài ở La Hay (Hà Lan), trong đó bác bỏ yêu sách “đường 9 đôn” của Trung Quốc ở Bắc Bộ. Theo một số nguồn tin

đáng tin cậy tại Hội nghị lần này, giới chức Trung Quốc đã tìm cách ngấm ASEAN ra Tuyên bố chung, trong đó đề cập đến phán quyết của Tòa Trọng tài.

Những năm gần đây, các thỏa thuận của ASEAN trong các cuộc Hội nghị thường định đầu b ảnh hưởng do căng thẳng leo thang trong việc tranh chấp lãnh thổ trên Biển Đông giữa Trung Quốc và các thành viên ASEAN. Căng thẳng không chỉ bao gồm những vấn đề giữa Trung Quốc với Philippines và Việt Nam, mà còn bao gồm Brunei, Malaysia và Indonesia. Số gần kết của hiệp hội cũng được “thông qua” trước sự “tôn công” ảnh hưởng của Trung Quốc đối với những quốc gia ASEAN không liên quan trực tiếp tới tranh chấp với Biển Đông đã và đang nhận các khoản viện trợ “không hoàn lại” lớn từ Bắc Kinh. Trái lại, Mỹ không định nới rộng ảnh hưởng phán quyết của Tòa Trọng tài với tranh chấp Biển Đông và cho rằng quyết định này “mang tính ràng buộc”. Trên thực tế, Tòa Trọng tài thiêu cầu chế độ thi hành phán quyết, trong khi các quan chức ngoại giao Trung Quốc “lên tiếng” sử dụng những cụm từ như “trò hề”, “bất hợp pháp và không hợp lý” hay “chỉ là trên giấy” để nói về phán quyết của Tòa Trọng tài. Phát biểu tại phiên khai mạc Hội nghị thường định tại Lào mới đây, Tổng thống Mỹ Barack Obama không định phán quyết của Tòa Trọng tài “làm sáng tỏ quy định liên biên trong khu vực. Tôi nhận thấy điều này làm gia tăng căng thẳng, những mong muốn các bên cùng nhau tháo lui để giảm căng thẳng, đồng thời thúc đẩy các giải pháp ngoại giao và ổn định khu vực”.

Mặc dù ASEAN có thể đã “những b” trước yêu cầu của Trung Quốc với việc không đề cập tới phán quyết của Tòa Trọng tài trong bất kỳ tuyên bố chung nào, nhưng đã có dấu hiệu cho thấy lập trường của các nước này bất đầu căng thẳng hơn khi có các thông tin rằng Trung Quốc đang nhanh chóng quân sự hóa các đảo, rạn san hô ở Biển Đông. Một quan chức Mỹ, yêu cầu giấu tên, cho biết Trung Quốc đã cố gắng để ngăn chặn sự xuất hiện của các tàu và cụm từ như “các hoạt động gần đây”, “quan ngại sâu sắc”, “cảnh báo”, “quân sự hóa”, “mất lòng tin” và “cần tôn trọng quy định pháp luật”. Những cuộc cùng, tất cả các nước này đều được đưa vào Tuyên bố chung của ASEAN tại Lào. Về phía Mỹ, mặc dù quốc gia Bắc Mỹ này tuyên bố đã giành chiến thắng ngoại giao, nhưng các sự kiện “lùm xùm” khác xung quanh Hội nghị thường định ASEAN vừa qua đã cho thấy sự mất mát lớn mang tính chiến lược. Quan hệ giữa Mỹ và Philippines, một đồng minh quan trọng trong nỗ lực của Washington nhằm duy trì tự do hàng hải và hàng không ở Biển Đông, đã bị lung lay sau khi Tổng thống Obama hủy bỏ một cuộc họp theo lịch trình với Tổng thống Rodrigo Duterte sau khi nhà lãnh đạo có tính khí thất thường này lên nắm quyền Obama và cảnh báo người đồng cấp Mỹ nếu còn giáo huấn về nhân quyền tại Philippines. Hiện nay, ông Duterte đang có cách tiếp cận như hàng hơn với Trung Quốc. Điều này khiến nhiều người dự đoán ông có thể hủy bỏ Thỏa thuận an ninh với Mỹ, vốn cho phép Washington thiết lập các căn cứ quân sự ở 5 khu vực khác nhau tại Philippines. Thỏa thuận này đã được người tiền nhiệm Benigno Aquino nhất định ủng hộ.

Mối quan hệ giữa Mỹ và Thái Lan, đã từng được coi là một trong những mối quan hệ phát triển mạnh mẽ nhất ở châu Á thời gian qua, nhưng nay cũng đang “rã đám” bởi vì đây, Bangkok đang dần nghiêng sang Trung Quốc. Trong một phát biểu trái hoàn toàn với thái độ trung lập lâu nay của Thái Lan với vấn đề Biển Đông, Ngoại trưởng Thái Lan, ông Weerachon Sukondhapatipak cho biết Thái Lan “ủng hộ các nỗ lực của Trung Quốc” trong việc “thúc đẩy hòa bình và ổn định” trên Biển Đông. Tuyên bố được đưa ra bên lề Hội nghị thượng đỉnh ASEAN chỉ vài giờ sau khi Philippines công bố các bằng chứng chụp nhíp tàu thuyền của Trung Quốc đang tập trung tại bãi cạn Scarborough trên Biển Đông. Bãi cạn Scarborough vốn là thực thể tranh chấp giữa Bắc Kinh và Manila suốt nhíp năm qua và nhíp Trung Quốc vốn quyệt tâm bồi đắp thành đảo và quân sự hóa thì bãi cạn này có thể làm thay đổi đáng kể tình hình an ninh trên Biển Đông. Hiện chưa thể biết rõ liệu Thái Lan, Campuchia và một số quốc gia ASEAN khác có tiếp tục phớt lờ việc đắp đắp tại phán quyệt của Tòa Trọng tài trong thời gian tới hay không, nhưng điểu rõ ràng là ASEAN không còn tiếng nói có chung với các vấn đề liên quan đến tranh chấp tại Biển Đông.

Tác giả Shawn Crispin là phóng viên chuyên viết về chính trị, an ninh ở khu vực Đông Nam Á. Bài viết đăng trên Tạp chí " [The Diplomat](#) " (ngày 9/9).

Vũ Hiên (gt)